

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ БАНДИТИЗМУ

Проаналізовано деякі наукові теорії стосовно визначення об'єкту злочину, розуміння його сутності, класифікації. Розглянуто ряд суперечних питань щодо визначення об'єкту бандитизму та поняття «громадська безпека». Запропоновано авторське визначення родового, основного безпосереднього та додаткового безпосереднього (обов'язкового та факультативного) об'єктів бандитизму.

Ключові слова: бандитизм, об'єкт злочину, родовий об'єкт, безпосередній об'єкт, додатковий об'єкт, суспільні відносини, інтерес, блага, громадська безпека.

Проанализированы некоторые научные теории относительно определения понятия объекта преступления, его сущности, классификации. Рассмотрен ряд спорных вопросов по определению объекта бандитизма и понятия «общественная безопасность». Предложено авторское определение родового, основного непосредственного и дополнительного непосредственного (обязательного и факультативного) объектов бандитизма.

Ключевые слова: бандитизм, объект преступления, родовой объект, непосредственный объект, дополнительный объект, общественные отношения, интерес, блага, общественная безопасность.

Some scientific theories regarding the definition of the concept of the object of the crime, its essence, classification are analyzed. A number of controversial issues are considered to determine the object of banditry and the notion of „public security”. The author’s definition of a generic, main direct and additional direct (mandatory and optional) object of banditry is offered.

Key words: banditry, object of crime, generic object, direct object, additional object, social relations, interest, blessings, public safety.

Вступ. Однією з умов становлення України як демократичної, правової європейської держави є необхідність розробки та удосконалення як організаційно-правових, так і кримінально-правових основ боротьби зі злочинністю, особливо організованою, оскільки пріоритетним для будь-якої розвинутої держави є, насамперед, захист прав та свобод особи, її безпеки, а також інтересів підприємств, установ, організацій різних форм власності, що діють на законних підставах та захист суспільних інтересів в цілому. Але всім цим найважливішим сферам суспільного життя завдає істотної шкоди діяльність організованих злочинних об'єднань, які значно активізувалися за роки збройного конфлікту в Україні.

Постановка завдання. Однією з найнебезпечніших форм прояву організованої злочинності є бандитизм – злочин, що перш за все посягає на громадську безпеку. Існування в Україні озброєних банд, метою яких є вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, загрожує не тільки громадській безпеці, а і життю, здоров'ю людей, їх власності, створюючи у цілому стан незахищеності суспільства від злочинних посягань.

Питанням, пов'язаним з кримінальною відповідальністю за бандитизм, кримінально-правовою протидією даному злочину, його кримінально-правовою та кримінологічною характеристикою присвячували свої роботи вітчизняні та зарубіжні науковці: М.І. Бажанов, О.Ф. Бантишев, В.В. Бедриківський, Ф.Г. Бурчак, Р.Р. Галіакбаров, Н.О. Гуторова, О.С. Ємельянов, С.О. Єфремов, М.І. Загородніков, І.В. Іваненко, М.П. Карпушин, О.О. Кваша, А.П. Козлов, Г.А. Крігер, П.С. Ма-

тишевський, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, І.І. Радіонов, В.Я. Тацій, П.Ф. Тельнов, А.Н. Трайнін, Р.Л. Чорний, М.О. Шнейдер та інші автори. Але, на нашу думку, певна низка проблем як відповідальності за такий злочин, так і характеристики його юридичного складу залишилась до кінця не вирішеною, а що до інших – учені займають протилежні позиції. Наприклад, це твердження стосується визначення об'єкту бандитизму. Хоча законодавець і відносить цей злочин до злочинів проти громадської безпеки, і це видається цілком логічним, однак виникає певний ряд питань не тільки щодо родового та безпосереднього об'єктів, але і до можливих додаткових об'єктів цього злочинного діяння. А, оскільки, об'єкт є одним з обов'язкових елементів складу злочину, без його чіткого розуміння неможливо правильно кваліфікувати вчинене та призначити відповідну міру покарання. Тобто, під час розкриття змісту, певних юридичних властивостей злочину, необхідно насамперед визначити, яким саме інтересам заподіюється при його вчиненні шкода, проти яких особистих або суспільних благ спрямований цей злочин тощо.

Результати дослідження. Суспільні відносини або блага, що виступають об'єктом злочину, є первинними як для самого злочину, так і для закону про кримінальну відповідальність. Злочин завжди посягає на об'єкт, наявний у реальності, оскільки не можливо посягати на те і завдавати шкоди тому, чого фактично не існує. Внаслідок вчинення злочинного посягання не тільки завдається шкода охоронюваним суспільним відносинам, інтересам, але й, у свою чергу, створюються нові – кримінально-правові відносини, що складаються між злочинцем і державою з приводу вчиненого ним злочину. Але об'єктами злочинів є не будь-які суспільні відносини, інтереси, блага, а лише ті, які поставлено під охорону закону про кримінальну відповідальність. Тому об'єктом усіх злочинів є не вся сукупність суспільних відносин, а тільки ті з них, що є соціально схваленими. Логічно, що при цьому йдеться тільки про найважливіші для інтересів суспільства та держави відносини, яким злочин може завдати значної шкоди. Таким чином, об'єкт дозволяє розкрити соціальну сутність злочину, його небезпеку, з'ясувати суспільно небезпечні наслідки, які він може спричинити, а також сприяє не тільки правильній кваліфікації, а також відмежуванню того чи іншого злочинного діяння від суміжних складів злочину.

Стосовно визначення об'єкту злочину, розуміння його сутності, класифікації ніколи не існувало єдиної думки. Ще у післяреволюційний період та за радянських часів у науці кримінального права було започатковано декілька концепцій щодо об'єкта злочину. Так, М. Таганцев вважав, що об'єктом злочину є юридична норма в її реальному бутті [1, с. 394]. Професор А. Піонтковський дійшов висновку, що об'єктом злочину є суспільні відносини, але одночасно він зазначав, що об'єктом злочину можуть бути речі, матеріали і люди [2, с. 133]. Також, як об'єкт злочину, визначалися: блага, які охороняються законом; цінності; правові відносини; людина. Але, все ж таки, найпоширеніша з теорій наголошувала, що об'єктом злочину є певні суспільні відносини. Її сутність полягає у тому, що під об'єктом злочину розуміються суспільні відносини, які охороняються нормами кримінального права від злочинних посягань [3, с. 12]. Іноді наголошується, що об'єктом злочину є не будь-які суспільні відносини, а лише ті, існування, укріплення та розвиток яких на даний момент розвитку суспільства є необхідною умовою [4, с. 28]. Суспільні відносини розглядаються як відносини між людьми у процесі їх спільного існування [4, с. 30]. Така теорія підтримується багатьма вченими і на даний час.

Професор М.Й. Коржанський зазначає, що об'єктом злочину у кримінальному праві є суспільні відносини, які охороняються законом від злочинних посягань [5, с. 147].

Такої ж думки додержується В.Я. Горбачевський, наголошуючи, що об'єкт злочину це саме суспільні відносини, які перебувають під кримінально-правовою охороною, на які посягає злочин, яким заподіюється суспільно-небезпечна шкода або які ставляться під загрозу такого заподіяння [6, с. 51].

М.І. Мельник та В.А. Клименко як об'єкт злочину розглядають суспільні відносини між людьми, що існують у суспільстві та охороняються нормами кримінального законодавства [7, с. 13].

О.К. Зателєпін вважає об'єктом злочину певну частину суспільних відносин, а саме – соціальну безпеку, яка охороняється законом. При цьому, під соціальною безпекою він розуміє стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства або держави, які зазнають злочинного впливу, і за що передбачена кримінальна відповідальність [8, с. 31].

С.Я. Лихова висловлює думку, що у результаті вчинення злочину деформуються, змінюються або знищуються не суспільні відносини в цілому, а правові відносини, які є різновидом суспільних відносин [9, с. 27].

При цьому послідовники наведеної теорії часто зазначають, що суспільні відносини складаються з певних елементів: суб'єктів відносин; предмету відносин; соціального зв'язку

[3, с. 74]. Тобто, у даному випадку, об'єкт злочину визначається як сукупність вказаних елементів. Дехто з учених відносив до цих елементів ще і додаткові складові. Так Б.С. Никифоров приєднував до них можливість вчиняти певні дії [4, с. 69], а Є.А. Фролов – певні умови існування цих відносин [10, с. 184].

Одне з найважливіших місць в науці кримінального права займає проблема визначення об'єкту злочину як «інтересу». Правда, поняття «інтерес» визначається досить суперечливо, однак, попри різноманітність висловлюваних з цього приводу думок, найбільш коректною видається позиція В.Я. Тація, який визначає три основних напрями використання поняття інтересу у кримінальному праві:

1. Це один з основних структурних елементів суспільних відносин, який може виступати як об'єкт злочину;
2. Інтерес та суспільні відносини є різними поняттями, а тому «інтерес» не може розглядатися як об'єкт злочину.
3. Інтерес – це фактично і є суспільні відносини [11, с. 49].

На думку В.Я. Тація, інтерес знаходиться у тісному зв'язку з суспільними відносинами та проникає у всі глибинні зв'язки, що утворюють ці відносини на всіх рівнях їх функціонування [11, с. 58].

Іншої точки зору дотримуються прихильники третьої концепції, відповідно до якої об'єкт злочину – це блага (цінності: моральні, культурні, політичні, матеріальні тощо). Такої точки зору додержуються А.В. Наумов, С.Б. Гавриш, Н.Ф. Кузнецова та інші науковці [12, с. 159]. Свого часу ще А.Н. Трайнін зазначав, що об'єктом посягання в його конкретному життєвому втіленні можуть бути як матеріальні, так і не матеріальні цінності [13, с. 56]. Отже, на думку науковців, які підтримують наведену теорію об'єктом є блага або інтереси, що охороняються законом, та на які посягає злочин.

Згідно з наступною точкою зору, об'єктом злочину виступають не тільки суспільні відносини, а й особисті блага людини, такі як життя, здоров'я, фізична та психічна недоторканність, честь, гідність [14, с. 129].

Ще одна концепція, прихильником якої є Є.В. Фесенко, наголошує «об'єкт злочину – це цінності». На думку науковця, об'єктом злочину необхідно визнавати не тільки особисті блага особи, але також й суспільні або державні цінності [15, с. 72]. Як такі можуть виступати: суб'єкти, блага, які їм належать, предмети, певні матеріалізовані та нематеріалізовані блага, які належать потерпілим тощо [15, с. 71–73].

Г.П. Новосолов, І.Я. Козаченко, З.А. Незнамов зазначали, що об'єктом злочину є людина, проти якої спрямовані дії інших суб'єктів суспільних відносин [16, с. 132–133]. Тобто, відповідно до цієї теорії, об'єкт злочину – окремі особи, матеріальні або нематеріальні цінності яких, будучи поставлені під кримінально-правову охорону, піддаються злочинному впливу.

Дещо іншою є позиція В.М. Трубнікова. Вона становить собою поєднання декількох попередніх концепцій. Учений розглядає первинний та вторинний об'єкти злочинів, тобто злочин спочатку посягає на соціальну оболонку людини, а вже потім – на життя, здоров'я, майно, тощо [17, с. 87]. Під соціальною оболонкою він розуміє сукупність суспільних відносин, яка формується як єдність та взаємодія суспільства й оточення [17, с. 86]. Отже, автор якби об'єднав декілька наведених вище поглядів: об'єкт злочину це: суспільні відносини, цінності, блага, людина.

Якщо проаналізувати наведені теорії, можна дійти певних висновків. По-перше, суспільні відносини – це специфічна взаємодія між людьми, що врегульована соціальними нормами. Найважливіші їх сфери охороняються кримінальним законом. Під час реалізації цих суспільних відносин може відбутися злочинне посягання на окремих осіб, їх особисті блага, такі як життя, здоров'я, фізична або психічна недоторканність, матеріальні або нематеріальні цінності чи інтереси. Отже, видається цілком логічним розглядати об'єкт злочину як суспільні відносини у певній сфері взаємодії осіб, при цьому, складовими елементами суспільних відносин виступають особисті блага, матеріальні або нематеріальні цінності чи інтереси останніх.

Враховуючи те, що суспільні відносини, а отже і об'єкти злочинів, є досить різноманітними, у науці кримінального права склалася їх певна класифікація. Традиційною є триступенева (трирівнева) класифікація – «вертикальна», в залежності від ступеня узагальненості суспільних відносин, поставлених під охорону кримінального закону. Відповідно до цієї класифікації, виділяються наступні види об'єктів злочинів: загальний, родовий, безпосередній. Останнім часом все більшого поширення набуває чотирирівнева класифікація об'єктів, в якій, крім загального, родового (групового) та безпосереднього об'єктів, виділяється ще й видовий (підгруповий) об'єкт, що

займає проміжне місце між родовим та безпосереднім об'єктом злочину. У свою чергу безпосередній об'єкт злочину поділяється на основний та додатковий (обов'язковий та необов'язковий, або – факультативний).

Загальний об'єкт – це сукупність всіх суспільних відносин, що охороняються законом про кримінальну відповідальність. Родовий – об'єкт, що охоплює певне коло тождесних за своєю соціальною або економічною сутністю суспільних відносин. Безпосередній – певні суспільні відносини, які охороняються законом про кримінальну відповідальність, і яким спричиняється шкода злочинном, що підпадає під ознаки певного складу злочину. Основний безпосередній об'єкт злочину – завжди входить у склад родового об'єкта. Цьому об'єкту злочину завжди спричиняється певна шкода конкретним злочинним діянням, передбаченим певною статтею Особливої частини КК. Додатковий безпосередній об'єкт злочину – суспільні відносини, яким, разом з основним об'єктом, завдається шкода, або створюється погроза її спричинення. Додатковий обов'язковий об'єкт – об'єкт, який у даному складі злочину є завжди, у будь-якому випадку вчинення певного злочину. Додатковий факультативний – об'єкт, що у разі вчинення певного злочину може існувати паралельно з основним, а може бути і відсутнім.

Спираючись на наведену класифікацію, можна приступити до визначення об'єкту бандитизму.

Норма, що регулює кримінальну відповідальність за бандитизм, знаходиться у Розділі IX Кримінального кодексу України «Злочини проти громадської безпеки». Відповідно до статті 257 КК бандитизм – це організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі. Тобто, за чинним законодавством України, загальним, родовим, видовим та основним безпосереднім об'єктом бандитизму є громадська безпека. При цьому розглядуваний злочин є багатооб'єктним, оскільки, виходячи з диспозиції статті, він може бути спрямованим проти інтересів особи, власності, економіки, правосуддя, порядку управління тощо. Однак, необхідно зазначити, що встановлений у законі об'єкт бандитизму не відповідає реаліям нашого часу. Отже, перш за все, постає питання – що саме являє собою громадська безпека. Що саме у науці кримінального права розуміється під цим поняттям? Проблема полягає у тому, що як на законодавчому рівні, так і у науці та практиці не існує єдиного однозначного розуміння цього терміну.

Найчастіше громадську безпеку визначають як стан захищеності суспільства, тобто таких його цінностей, як життя та здоров'я людей, власності, довкілля, нормальна діяльність підприємств, установ та організацій від загально-небезпечних посягань [18, с. 231]. Але, у такому випадку виникає багато запитань. Яким чином визначати стан і рівень такої захищеності? Які суб'єкти визначають цей стан? Що є об'єктами громадської безпеки? Які саме обставини становлять загрозу громадській безпеці? Вказані ж цінності охороняються й іншими нормами КК України та передбачені у таких його розділах як, наприклад: злочини проти життя та здоров'я особи; злочини проти власності; злочини проти довкілля. Чи є коректним наділення поняття громадської безпеки саме такими ознаками?

З цієї точки зору більш прийнятною вважається думка В.В. Гушчина, який зазначає, що громадська безпека – це стан, викликаний надзвичайними ситуаціями, суспільними відносинами, що регулюються системою правових, організаційних і юридично-технічних норм з метою попередження, припинення і ліквідації (локалізації) потенційної і реальної загрози життєво важливим інтересам особи, суспільства і держави [19, с. 29]. Інколи банда, її створення, являють собою потенційну загрозу суспільству – у тих випадках, коли така створена злочинна група була викрита до моменту вчинення конкретного нападу на підприємства, установи, організації, окремих осіб, особливо враховуючи, що такий злочин як бандитизм є закінченим уже з моменту створення озброєної банди.

І.В. Іваненко зазначає, що громадською безпекою, в аспекті об'єкту бандитизму, є такий внутрішній стан речей у певному суспільстві (державі), коли кожен його представник має право і може самостійно або за допомогою держави реалізовувати свої гарантовані конституційні, природні та інші права і свободи (на безпеку, на недоторканність тощо) за умови відсутності чинників, що впливають з діяльності інших членів суспільства, зважаючи на їхнє спільне суспільне співжиття, що перешкоджали б йому це робити, шкодили б його законним інтересам і ставили б їх під загрозу власне своїм існуванням чи проявами [20, с. 6]. Так, існування банди дійсно ставить під загрозу суспільні блага, і таке визначення було б ідеальним, якщо б дійсно у нашій державі кожна людина мала реальні можливості реалізовувати свої гарантовані конституційні права. На жаль, іноді такою загрозою, прямо або опосередковано, є політика самої держави, або порушення її представників (щодо проявів корупції).

Відповідно до Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» від 8 липня 2011 року № 3673-VI громадська безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки [21].

У Конституції України виділяють чотири основних різновиди безпеки: стаття 3 – «безпека громадянина», статті 36, 39, 92 – «громадський порядок», статті 18, 37, 106 – «безпека держави», ст. 92, 106 – «національна безпека».

Також цей термін поодиноким та дуже суперечливо згадується у Законі України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII.

Тобто, хоча робилися певні спроби з'ясувати правову природу такої юридичної категорії як громадська безпека, у тому числі щодо об'єкта бандитизму, і понині існують численні неоднозначності та суперечності стосовно його визначення, і, все одно, на сьогодні немає єдиної думки з цього приводу.

На що ж взагалі, на які суспільні блага, посягають злочини, відповідальність за які передбачена Розділом IX «Злочини проти громадської безпеки»?

Одним з першочергових завдань держави є забезпечення та охорона від злочинних посягань прав і свобод людини та громадянина, збереження та примноження духовних та матеріальних цінностей суспільства. Необхідною умовою успішної реалізації такої функції є надійна, ефективна охорона (у тому числі, й кримінально-правова) суспільства в цілому, кожної окремої особи (фізичної та юридичної) та вказаних благ від небезпеки, як реальної, так і потенційної. Саме тому законодавець, характеризуючи та визначивши ці блага та необхідність правового забезпечення їх охорони як «громадська безпека», криміналізував та помістив певні злочинні діяння, що являють собою пряму або потенційну загрозу суспільству, у Розділ IX КК «Злочини проти громадської безпеки».

Відповідно до статті 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV, національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини та громадянина, суспільства та держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків та обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергоощадження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології та навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам [22, с. 6].

Як бачимо, це поняття визначається у дуже широкому сенсі, але, як на нашу думку, ключовим моментом тут є те, що національна безпека розглядається, насамперед, як захищеність життєво важливих інтересів людини та громадянина, суспільства та держави. Тобто, фактично, інтереси держави невіддільні від інтересів як суспільства у цілому, так і окремих його представників (людина, громадянин). Отже, громадська безпека повинна розглядатися саме як складова національної безпеки України, оскільки ці дві категорії нерозривно пов'язані між собою.

Держава гарантує людині, громадянину певну сукупність прав і свобод, вона ж забезпечує їх дотримання, реалізацію, захист від протиправних посягань. У свою чергу особи, які вчинюють такий злочин як бандитизм, посягають на певну сукупність прав фізичних та юридичних осіб, а отже, певним чином посягають на інтереси та безпеку держави.

Хоча бандитизм є так званім багатооб'єктним злочином, оскільки заподіює шкоду чи ставить під загрозу її заподіяння невизначене коло об'єктів кримінально-правової охорони, і хоча мотиви цього злочину на кваліфікацію не впливають – більша частина нападів, вчинених бандами, носила все ж таки корисливий характер, тобто злочин було спрямовано на відносини власно-

сті. За роки збройного конфлікту в Україні бандитизм набуває нових форм, що не характерні для такого виду організованої злочинної групи як банда. Часто сучасні злочинні групи, що за своїми характеристиками, здавалося б відповідають об'єктивним ознакам банди, ставлять перед собою мету не просто нападу з корисливих мотивів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, але й на підризу національної безпеки України. Все частіше діяння, чинені бандами, по своїм об'єктивним ознакам є схожими на такі злочини проти основ національної безпеки України, як: «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» (стаття 109 КК); «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України» (стаття 110 КК); «Диверсія» (стаття 113 КК); «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань» (стаття 114-1 КК); та на такі злочини проти громадської безпеки як: «Терористичний акт» (стаття 258 КК) (без фактичного створення терористичної групи чи терористичної організації); «Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення» (стаття 261 КК); «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем» (стаття 262 КК); «Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства» (стаття 270-1 КК). Також, дії учасників банди іноді мають сепаратистський характер. Банда може посягати, у рівній мірі, як на громадську безпеку, так і на основи національної безпеки України.

Отже, як на нашу думку, громадською безпекою, в аспекті об'єкту бандитизму, слід визнавати – стан забезпечення та захисту сукупності прав і свобод, що охороняються законом, а також життя важливих інтересів людини, громадянина, суспільства і держави, на які здійснюється злочинне посягання, або створюється загроза такого посягання.

Виходячи з зазначеного, родовий об'єкт бандитизму (як одного зі злочинів, кримінальна відповідальність за який передбачена Розділом IX Особливої частини КК України «Злочини проти громадської безпеки») можна визначити як сукупність охоронюваних законом про кримінальну відповідальність суспільних відносин щодо забезпечення громадської безпеки, як елементу національної безпеки.

Визначаючи основний безпосередній об'єкт злочину необхідно враховувати не тільки його спосіб вчинення, але й мету та мотиви вчиненого. Також, слід пам'ятати, що об'єктом бандитизму виступають суспільні відносини у різних сферах життя суспільства, що зумовлює великий ступінь суспільної небезпеки даного злочину.

Як вже зазначалось, бандитизм – організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі. З цього виходить, що злочинна діяльність банди спрямована на напад на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб. Тобто, під загрозою опиняються права, блага, інтереси, що охороняються законом, окремих юридичних та фізичних осіб. Крім того, бандитизм відбувається при вчиненні хоча б однієї з таких дій як: 1) організація озброєної банди; 2) участь у такій банді; 3) участь у нападі (нападах), вчиненому бандою. Фактично, стаття 257 передбачає три окремі склади злочину, що кардинально відрізняються один від одного.

Особлива небезпека бандитизму полягає в тому, що тривале функціонування озброєної групи, що вчиняє напади на громадян або підприємства, установи та організації, завдає особливо відчутних збитків суспільству. Бандитські напади, як правило, посягають на державну, колективну та приватну власність, на життя та здоров'я людей. Часто вони поєднані зі знищенням або пошкодженням майна, вбивствами, заподіюванням тілесних ушкоджень, звалтуваннями, угоном транспортних засобів, пошкодженням шляхів сполучення і транспорту тощо. Але розглядуваний злочин, відповідно до кримінального законодавства України, є закінченим вже з моменту створення банди, незалежно від того, чи були нею здійснені напади на громадян, підприємства, установи, організації (або – хоча б один такий напад). Законодавець сконструював таким чином цей склад злочину у зв'язку з його підвищеною суспільною небезпекою. Існування озброєної згуртованої злочинної групи вже ставить під загрозу нормальне функціонування держави, спокій людей, нормальну діяльність господарюючих суб'єктів, інших юридичних осіб і, взагалі – суспільні блага. І, хоча, з одного боку, бандитизм у разі вчинення нападів на зазначених вище суб'єктів, посягає на життя, здоров'я, власність та на суспільні відносини в інших сферах, з іншого – цей злочин завжди, насамперед, у кінцевому результаті, незалежно від того, на що був спрямований безпосередній напад, завдає шкоди нормальній діяльності держави у галузі забезпечення громадської безпеки, громадського спокою та безпеки держави у цілому. Але, все ж таки, враховуючи багатооб'єктність цього злочину, безпосереднім об'єктом бандитизму слід визнавати сукупність

суспільних відносин, що забезпечують захист життєво важливих інтересів людини та громадянина, юридичних осіб та суспільства від злочинних посягань, чинених озброєною бандою та від загрози їх вчинення.

Додатковий же обов'язковий об'єкт бандитизму слід визначати, враховуючи його форму вчинення, відповідно до диспозиції статті 257 КК.

Якщо злочин вчинено у формі лише організації озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, то додатковим обов'язковим об'єктом буде виступати громадська безпека, що забезпечує стан захищеності суспільства від потенційних загроз злочинних посягань з використанням зброї.

Якщо бандитизм виражався в участі у банді, під якою слід розуміти перебування у складі банди та (або) виконання в інтересах такої організації різноманітних дій, то об'єктом злочину необхідно вважати охоронювані законом про кримінальну відповідальність суспільні відносини щодо забезпечення реалізації окремими особами своїх майнових та інших прав і свобод в усіх сферах суспільного життя, а також здійснення у встановленому порядку господарської та іншої діяльності підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності. Загроза такому об'єкту може бути як реальна, так і потенційна, в залежності від того, у чому саме виражалась участь у банді.

У разі, коли вчинення розглядуваного злочину полягає в участі особи у вчинюваному бандою нападі, то додатковим обов'язковим об'єктом слід визнавати громадську безпеку, що забезпечує стан захищеності суспільства від збройного нападу, а також: фізичну та психічну недоторканість особи, її особисту волю, нормальну роботу підприємств, установ чи організацій. Характеризуючи даний об'єкт, необхідно враховувати, що бандитський напад завжди супроводжується певним насильством, що застосовується до потерпілого (потерпілих), погрозою застосування зброї та насильства, посягає на свободу волі особи та порушує нормальне функціонування господарюючих суб'єктів та інших юридичних осіб. Всі інші суспільні відносини, що охороняються законом про кримінальну відповідальність, і на які здійснюється посягання у процесі бандитського нападу, залежно від його мети, слід віднести до додаткового факультативного об'єкта злочину. Це пов'язано з тим, що хоч такі напади, найчастіше вчинюються з корисливих мотивів та супроводжуються насильством, але учасники банди можуть переслідувати та інші цілі та керуватися іншими мотивами.

Висновок. Отже, додатковими факультативними об'єктами бандитизму, в залежності від мети чинених нападів, можуть виступати:

1. життя та здоров'я людей;
2. їх власність;
3. охоронювані законом про кримінальну відповідальність суспільні відносини щодо забезпечення права власності підприємств, установ, організацій;
4. охоронювані законом про кримінальну відповідальність суспільні відносини щодо забезпечення безпеки руху та експлуатації транспорту, виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина;
5. воля, честь та гідність особи;
6. інші суспільні відносини та блага.

Список використаних джерел:

1. Таганцев Н.С. Русское уголовное право : в 2 т. / Н.С. Таганцев. – М. : Наука, 1994. – Т. 1. – 823 с.
2. Пионтковский А.А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву / А.А. Пионтковский. – М. : Гос. изд-во юрид. лит., 1961. – 666 с.
3. Таций В.Я. Объект и предмет преступления в советском головном праве / В.Я. Таций. – Х. : Вища школа, 1988. – 200 с.
4. Никифоров Б.С. Объект преступления по советскому уголовному праву / Б.С. Никифоров – М. : Госюридлит, 1960. – 232 с.
5. Коржанський М.Й. Кримінальне право і законодавство України. Частина Загальна / М.Й. Коржанський. – К. : Атіка, 2003. – 432 с.
6. Горбачовський В.Я. Кримінальне право України: теоретичний курс та практикум : [навчальний посібник] / За заг. ред. В.Я. Горбачовського – К. : Атіка, 2005. – 364 с.
7. Лановенко И.П. Уголовно-правовая охрана трудовых прав граждан / И.П. Лановенко, Г.Л. Чангули // АН УССР Ин-т государства и права. – К. : Наук. думка, 1989. – 298 с.

8. Зателепин О.К. К вопросу о понятии объекта преступления в уголовном праве / О.К. Зателепин // Уголовное право. – 2003. – № 1. – С. 29–31.
9. Лихова С.Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України) : [монографія] / С.Я. Лихова. – К. : Київський університет, 2006. – 573 с.
10. Фролов Е.А. Спорные вопросы общего учения об объекте преступления / Е.А. Фролов // Сб. уч. тр. Свердлов. юрид. ин-та. – Свердловск : [б. и.], 1969. – Вып. 10. – С. 184–225.
11. Тацій В.Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України / В.Я. Тацій. – Х., 1994. – 75 с.
12. Наумов А.В. Российское уголовное право. Общая часть : [курс лекций] / А.В. Наумов. – М. : БЕК, 1999. – 572 с.
13. Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления / А.Н. Трайнин. – М. : Госюриздат, 1957. – 363 с.
14. Матишевський П.С. Кримінальне право України. Загальна частина : [підручник] / Г.В. Андрусів, П.П. Андрушко, В.В. Беньківський. – К. : Юрінком-Інтер, 1997. – 506 с.
15. Фесенко Е. Объект преступления с точки зрения ценностной теории / Е. Фесенко // Уголовное право. – 2003. – № 3. – С. 71–73.
16. Уголовное право. Общая часть : [учебник для вузов] / отв. ред. И.Я. Козаченко, З.А. Незнамов. – М. : НОРМА-ИНФРА-М, 1998. – 516 с.
17. Трубников В.М. Новый взгляд на объект преступления / В.М. Трубников // Право і безпека. – 2002. – № 1. – С. 81–87.
18. Кримінальне право України. Особлива частина : [підручник] / [М.І. Бажанов, В.Я. Тацій та ін.] ; за ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К. : Юрінком Інтер ; Х. : Право, 2003. – 496 с.
19. Гушин В.В. К концепции обеспечения общественной безопасности в чрезвычайных ситуациях / В.В. Гушин // Сб. ГУООП МВД РФ. – М., 1996. – № 3. – С. 29-36.
20. Іваненко І.В. Бандитизм: криминологічне та кримінально-правове дослідження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / І.В. Іваненко. – Одеса, 2003. – 25 с.
21. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів : Закон України від 8 липня 2011 року № 3673-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3673-17>
22. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 року № 964-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст. 351. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/19055>